

REZISTENCIJOS DAINOS

KOSTAS ALEKSYNAS

Norėčiau atkreipti dėmesį į tuos dainuojamosios tautosakos kūrinį, kurie atspindėjo Lietuvai pragaištingus šio amžiaus ketvirtojo dešimtmečio pabaigos ir viso penktojo dešimtmečio įvykius. Kadangi šie kūriniai vienaip ar kitaip atskleidžia lietuvių tautos priešinimąsi bolševizmui, prievarta diegiamai tarybinei santvarkai, juos tiksliausia vadinti rezistencijos, arba pasipriešinimo, tautosaka.

Šitokios kūrybos pradinė riba gana aiški. Galima netgi nurodyti pirmąjį jos kūrinių. Tai — rimuotas posakis, sukurtas atgavus Vilnių 1939 m. spalio mėn., perėmus jį iš Raudonosios armijos rankų: „Vilnius mūsų, o mes — rusų“. Iš pradžių šis stichiškai atsiradęs, Pupų Dėdės populiarintas posakis, matyt, tebuvo paprastas pajuokavimas ir tik mažai kam atrodė esąs grėsminga pranašystė, tačiau per gerą pusmetį tapo tikrove.

1940 m. birželio viduryje Lietuvoje suskamba rusiškos karinės patriotinės dainos, traukiamos raudonarmiečių, antrinamos Raudonosios pagalbos rėmėjų ir jų vaikų, — tai „Tri tankista“, „Jesli zavtra vojna“, „Katiuša“ ir kt. Liaudis išsyk ima jas parodijuoti (pvz.: „Trys tankistai / Traukė dantį vištai...“, „Jeigu Staliną kars, / Visa liaudis pritar...“). Šalia trumpų ketureilių sukuriamą ir ilgokų parodijų, savo turiniu iš esmės besiskiriančių nuo originalo. Imamos parafrazuoti ir kai kurios tuo metu buvusios populiarios savos dainos, pritaikant jų turinį naujajai tikrovei nusakyti, pasikeitusioms nuotaikoms ir požiūriui į tą tikrovę reikšti. Pavyzdžiui, jaunimo tuo metu mėgta daina „Pamilo dobilas raudonas“ buvo perkurta:

*Atskrido vabalas raudonas
Į šalį Lietuvos,
Nuplėšė vėliavą trispalvę,
Papuošė raudonai.
Ir vėl liūdnos dienos,
Ir vėl tamsi naktis.
Tikėki, lietuvi,
Kad pergalė nušvįs.*

Pirmaisiais tarybinės santvarkos metais prikulta daug trumpučių satyrinių-humoristinių dainelių, pajuokiančių tada taip neįprastai garbintus Staliną, Molotovą, kitus TSRS ar naujosios Lietuvos vyriausybės

lyderius ar veikėjus (pvz.: "Stalinas ant kuilio jojo...", "Sėdi Stalinas mėšlyne..."). Deja, jų nedaug tėra užrašyta.

Per trumpą — vos metų — laikotarpį suspėta sukurti vieną kitą dainą, apdainuojančią to meto tikrovės įvykius. Pavyzdžiui, išvedus husarų pulką iš Kauno, atsirado daina "Skauda širdis lietuviams husarams" (2)¹. Joje apdainuojama, kas tėvynėje per "rusų kareivių" invaziją buvo taip greitai prarasta.

Žaibiškai keičiantis Lietuvos gyvenimo įvykiams vos spėjusių atsirasti naująją dainų tematiką tarsi pratęsė hitlerinės okupacijos tema. Neramūs laikai ne tiek įkvėpė, kiek skatino, vertė išreikšti susikaupusį nerimą dėl krašto ir savo ateities, įtampą, dvejones. Visa tai išsakoma tomis pačiomis priemonėmis, remiamasi ta pačia menine tradicija. Suprantama, naujų dainų tada nedaug tebuvo sukurta, bet jos spėjo paplisti po visą Lietuvą. Ypač paplito daina "Dvidešimt suvirš metelių" (ji buvo labai ilga, liaudyje prigijo atskirais posmais, tad labai varijuoja). Pats išsamiausias mūsų turimas variantas (3) tarsi sukaupė svarbiąsias to meto dainų temas. Pradžioje konstatavus, kad "dvidešimt suvirš metelių" turėta laisvė jau "mums pražuvo", pro humoristinę prizmę apžvelgiama to meto Lietuvos politinių įvykių kaita. O svarbiausia — pažymima, kad ir Maskvos, ir Berlyno valdžia Lietuvai vienodai blogos: "Bet išmainėm, pasirodo, / Velnią ant šėtono... / Viens raudonas kaip šėtonas, / Kitas rudas kaip šuva". Dar labiau perkuriama, papildoma ir jau minėta lengvai improvizuojama daina "Atskrido vabalas raudonas" (4) — joje pabrėžiama, kad ir vokiečiai esą ne ką geresni "išvaduotojai":

*Kai šaudė, vežė ir kankino
Raudoni vabalai,
Mums vokiečiai žadėjo laisvę —
Bet kur jų pažadai?
Prigrūdę vagonus,
Vis veža į rytus,
Į pirmąją ugnį
Jie stato lietuvius.*

Šalia kitų atėjūnų Lietuvai daromų blogybių ne vienoje dainoje vaizduojamas ir 1941 m. gegužės—birželio mėnesių Lietuvos gyventojų trėmimas į Sibirą. Taip dainose atsirado tremties tema. Mokytojų, karininkų, kitų inteligentų, o po to ir paprastų valstiečių gabenimas iš Lietuvos sukrėtė visuomenę. Tuoj pat po masinio trėmimo buvo sukurta ir vokiečių okupacijos metais dainuojama daina "Tai buvo biržely" (7):

*Tai buvo biržely,
Gegutė kukavo,
Daugel mūsų brolių
Sibiran važiavo.*

Tiesiog konkrečiais vaizdais, dar nesiekiant meninio apibendrinimo, dainoje perteikiami pirmieji trėmimo žiaurumai, tada dar stebėti iššalies, o vėliau paliudyti ir pačių tremtinių atsiminimuose:

*Naujam Vilniaus mieste
Daug vargų patyrė,
Ten žmonas nuo vyrų
Ir vaikus atskyrė.*

*Buvo labai karšta,
Alpt žmonės pradėjo —
Žiaurūs bolševikai
Duot vandens gailėjo.*

Karas, fronto linija užkirto bet kokią ištremtųjų ryšį su Lietuva. Jų likimą apgaubė nežinia. Bet karo metais plitusiose dainose jie vis prisimenami.

Pokario metais atsinaujinę ir išsiplėtę trėmimai dainose vėl atgaivino tremties temą. Vėl imama dainuoti apie žmones, prievarta atskirtus nuo "gimtųjų namelių", nuo kaimynų, artimųjų. Veikiai Lietuvoje paplinta daina "Pūtė pūtė šiaurys vėjas", kurioje Sibiran vežamos motinos ir vaikelio pokalbiu atskleidžiamas tremiamųjų skausmas ir padėties tragizmas. Atsiranda ir siauresnės lokalizacijos dainų.

Dainas ėmė kurti, savo jausmus ir išgyvenimus jomis reikšti ir patys tremtiniai. Sunki pokario laikotarpiu buvo kuriamos tremtinių dainos. Jos ima rasti karštomis pėdomis — jau pačioje nemokamoje kelionėje į tolimąją nežinomąbę, dundant į rytus sausakimšai žmonių prigrūstiems vagonams.

"Mus vežė užkaltais langais prekiniuose vagonuose. Kas sėdėjo ant grindų, kas ant specialiai sukaltų narų. Daugumos širdis kaustė neviltis, baimė, neaiški rytdiena. Nenuostabu, kad iš moterų akių tekėjo ašaros. Jos vilgė ir ne vieno vyriškio blakstienas. Draugas tarė:

— O vis dėlto visiems reikės gyventi. Dainuokime.

Jis niūniavo tai liūdnas, tai linksmas melodijas, o aš rašiau žodžius, kiti taisė, papildė. <...>

Pirmos kelionės dienos vakare padainavome kelias liaudies dainas ir vieną savo kūrybos.

*Surinko mus, sugaudė
plėšrieji vanagai
ir išvežė į tolį
ugnim žėrį žirgai.“²*

Tremtyje į pirmą vietą iškilo ne dvasinio gyvenimo, bet fizinės egzistencijos klausimai. Buvo tokių tremtinių, kuriems, kaip patys sakosi, ne dainos rūpėjo. Bet atsirado ir tokių, kurie, patekę net į sunkiausią padėtį, pasitelkdavo į pagalbą dainą. Susiburdavo net savotiškų chorelių, kurių vakariniiais dainavimais stebėdavosi ir grožėdavosi vietos gyventojai. Dainuotos ne tik iš Lietuvos atsivežtos dainos — kurta ir naujų, atitinkančių visai kitokias gyvenimo sąlygas. Kiek ir kokių dainų buvo sukurta tremtyje — vargu ar įmanoma nusakyti. Daug jų, niekieno neužfiksuotų, liko nežinomos, kitos — net neišdainuotos. O dabar, kai buvę tremtiniai gali išsitraukti giliai paslėptus Igarkoje, Vorkutoje ar Baikalo pakrantėje prirašytus sąsiuvinius ar lapelius, apie šias dainas galima susidaryti bendrą vaizdą.

Kokios svarbiausios tremtinių dainų temos? Pirmiausia — begalinis gimtojo krašto ilgesys. Širdį slegia, kad, atsidūrus už Uralo, iš gimtinės nebepasiekia joksai garsas:

*Paliko sodai, paliko pievos,
Paliko šlaitai gojų žalių,
Paliko sode žydinčios ievos
Ir platus laukas žalių rugių.*

*Tėvyne mano, žeme gimtoji,
Tave sapnuoti galiu tiktai.
Tu mano džiaugsme, mano brangioji,
Svajonė vargo dienų likai.*

ILB p. 35

Labai dažnai tremtinių dainose lyg kontrastas paliktos tėvynės saulėlydžiams, vyturio giesmei, sesučių dainoms vaizduojama Sibiro nykuma:

*Čia nėra rožių nei žibučių,
Nėra nei meilės čia širdy.
Čia nein brolelis laukelio arti,*

*Nėra žagrelės šioj šaly.
Stovi saulutė ore pakibus
Tokia nuliūdus, balzgana.
Netirpdo ledo Pečioros upėj
Bejėgė prieš šiaurės pūgas.
LTR 5835(1)*

Labiausiai slegia svetimas peizažas, visa aplinka. Nejučiomis prasiveržia nuoskauda, kad be jokios kaltės esi atplėštas nuo gimtinės:

*Mes klajojam Sibiro šalyje,
Širdyje vien tik skausmo dalia.
Iš tėvynės mus budeliai išvarė
Ten, kur džiaugsmo ir laimės nėra.*

*Kur už lango vien pūgos vaitoja,
Kur ledynų kalnai amžini,
Kur neverčia vagų jau artojai,
Ten, kur žmonės visai svetimi.
ILB p. 61*

Širdį kankina nerimas dėl paliktos tėviškės. Ji, kaip sakoma ne vienoje dainoje, svetimųjų nuniokota:

*Sugriauta bakūžė,
Kur užaugai tu
Ant Nemuno kranto,
Prie pušų žalių.*

*Nebėra kam laistyt
Rūtelių žalių,
Nebėra sesučių
Nei gimtų namų.
(37)*

Bet tik retai kada iškyla nevilties kupinas klausimas: "O mes ar sugrįšim kada?" (15). "Ar teks dar kada bepajusti / Dvelkimą tėvynės laukų?" (ILB p. 63) arba ir visai nesitikima jos pamatyti ("Ten broliai už laisvę kovoja, / Manęs čia jau laukia kapai" — ILB p. 52). Dažniausiai dainos užbaigiamos žodžiais, reiškiančiais viltį išvysti karštai mylimą tėvynę:

*Nors praeis pro šalį dar dienelių daug,
Bet aš vėl sugrįšiu, tu tikėk ir lauk.*

ILB p. 71

Pačioje Lietuvoje pokario laikotarpis įsirašė į istoriją tautos skausmu ir kančia. Tada pleškėjo padegtos lietuviškos sodybos, miškuose aidėjo šūviai. Turgaus aikštėse, NKVD būstinių patvoriuose ir net vejose, mečžių paunksmėje prie bažnyčių buvo išniekinamas žmogus: ten enkavedistai ir "liaudies gynėjai" guldavo nušautus, nukankintus partizanus.

O motinos ne tik raudėjo, bet ir kūrė, dainavo dainas savo sūnų ir dukrų atminimui. Dar daugiau, tykojami mirtinų pavojų, tokių dainų sukūrė patys rezistencijos kovų dalyviai. Tikriausiai niekada Lietuvos kaime nėra skambėję tiek dainų, kaip tais laikais, — ir ne tiek tradicinių ar kitokių iš anksčiau paveldėtų, kiek naujai sukurtų. Pokario metų dainomis tauta tiesiai, atvirai reiškė savo požiūrį į atėjūnų iš Rytų siautėjimą, į krašto golgotas, į tas kančias, kurių nešykstėjo, kaip sakoma vienoje dainoje, "kietos, kruvinos Stalino rankos" [LTR 5883(4)]. Dainos šaukė visomis išgalėmis priešintis pavergėjams, pašiepė jų pataikūnus, apraudėjo tuos, kas žuvo nelygioje kovoje.

Pokario metais sukurtos šios tematikos dainos dažniausiai buvo vadinamos partizanų dainomis. Dauguma jų apibendrintai atspindi tragiškus to meto išgyvenimus. Bet nemažai sukurta ir tokių, kurios apdainuoja konkrečius įvykius: kautynes (pvz., Kalniškių mūšį), atskirų partizanų žūtį, žuvusiųjų apraudojimą, patyčias iš jų lavonų ir pan.

Labai daug partizanų dainų skambėjo Dzūkijoje ir Suvalkijoje. Netoli Alytaus pokario metais gyvenęs Vytautas Mačionis pasakoja (LTR 5883), kad jos tada "pylėsi kaip iš gausybės rago, nespėdavai nė išmokti. Būdavo, sulaukęs sekmadienio, eini į vakarėlį pasiklausyti pereitą kartą girdėtų dainų, o jaunimas jau kitas dainuoja". V. Mačionio liudijimu, viena dainininkė buvo užsirašiusi daugiau kaip 500 savo mokėtų pokario dainų pavadinimų.

Suprantama, tokias dainas viešai dainuoti, o juo labiau jas užsirašyti mažai kas įsidrąšindavo: už tai grėsė Sibiras, kalėjimas, kiti nemalonumai. "Būdavo, — prisimena V. Mačionis, — išsirašau dainą ir nešiojuosi užsikišęs už keinių lopo, kol išmokstu, o tada sunaikinu." Dar kai kas tokias dainas, parašytas tarp kitų dainų, savo sąsiuvinuose būdavo užšifravęs: "nekaltesnes" vietas rašydavo taip, kaip dainuojama, o

“pavojingasias” — pakeisdavo, tikrąjį jų skambesį patikėdamas savo atminčiai.

Tėsis yra J. Aistis teigdamas, kad “partizanų dainų kilimo periodas buvo maždaug 1946-tieji, gal iš dalies 1947-tieji metai”³. Tai patvirtina ir partizanų dainų rinkiniai, patekę į Lietuvių tautosakos rankraštyną pradedant 1947 m., ir, sakysim, knygoje “Laisvės kovų dainos” ir “Sušaudytos dainos”⁴ sudėta medžiaga. “Su partizanų kovų sutemų pradžia siaurėjo sąlygos beatsirasti didesniame kiekiui naujų tokių dainų, ir ypač siaurėjo sąlygos toms dainoms dainuoti ar eilėms deklamuoti.”⁵ Dauguma partizanų dainų buvo sukurtos tada, kai ėmė vis labiau ryškėti, jog apginti Tėvynės laisvę yra neįmanoma. Iš tų dainų “aiškiai matyti, kad partizanai mato savo kovą pralaimėtą. Jie to visai neslepia, bet drauge parodo, kad patriotui kito kelio nėra, dėl to drąsina save, kad jų žygio ir aukos neužmirš mylimoji, sesuo, motina ir pati Tėvynė, kad Lietuva vėl bus laisva, o dėl to jų auka esanti didelė, neužmirštama, prasminga”⁶.

Kokios yra rezistencijos dainos meniniu požiūriu? Labai nevienodos, nes jas kūrė įvairių polinkių, skirtingo išsilavinimo ir nevienodų gabumų žmonės. Vos tik prasidėjus Lietuvoje politiniams pokyčiams, tapo aktualesnės kai kurios patriotinės tematikos dainos, dainuotos prieš karą: “O ko nusižvegei, bėrasai žirgeli”, “Motinėla, auginai” (1) ir kt. Daug ankstesnių dainų, išreiškiančių gimtinės ilgesį, dainavo tremtiniai. Kai kurios iš jų įgijo ir naujų motyvų, vaizdų. Antai tiesiog stichiškai, natūraliai tremtinių daina tapo jų nuotaikas itin atitikusi šio amžiaus pradžios emigrantų daina “Leiskit į tėvynę” (Margalio žodžiai). Tremtinė Angelė Grinauskienė pasakoja, kaip šia daina tiesiog prasiveržė Sibirian vežamų žmonių širdyse susikaupę jausmai:

“Vieną dieną vagone [kalbama apie 1941 metų trėmimą — K.A.] buvęs žydų tautybės žmogus gavo iš geležinkeliečio laikraštį.

— Karas! — perskaitė garsiai jis.

Gimė viltis! Gal tokiu metu vyriausybė parodys mums gailestingumą — juk ne vienas tremiamasis nieko nebuvo užpuolęs, nužudęs, pavogęs. Tikėjomės: atsidarys vagonų durys — ir mes laisvi. Atrodė, kad daug svarbesnių reikalų atsirado, negu moterų ir vaikų betikslis vežiojimas. Nesusigaudėme nesuprantamuose vyriausybės planuose.

Nepajutau, kaip prisiglaudžiau prie savęs vaikus ir uždainavau: “Leiskit į Tėvynę...” Pritarė visi. Šiandien man regis, kad dainavo žmonių širdys, kiekvienas jų kraujo lašas ir kad jokiame koncerte niekas ir niekad taip ilgesingai, gaudžiai nepadainuos”⁷.

Savo ruožtu partizanų, apskritai pokario jaunimo pamėgtos ir paslapčia dainuojamos tapo vokiečių okupacijos metais sukurta daina

“Palinko liepa šalia kelio” (18), taip pat “Tas vakaras kaip krikštolas” (V. Mykolaičio-Putino žodžiai), “Toli už girių leidos saulė” (B. Gaidžiūno žodžiai)⁸, kitos gimtinės meilę išreiškiančios dainos. Tremtinių jausmus netekus tėvynės gerai perteikė Vytės Nemunėlio (B. Brazdžionio) tekstu sukurta daina “Oatsimenu namelį” (J. Bertulio muzika). Daug rezistencijos dainų sukurta literatūrinių polinkių turinčių žmonių. Jos paremtos rašytinės poezijos priemonėmis. Kartu jos tautosakėjo: ėmė varijuoti, trumpėti ar, priešingai, pasipildyti naujais posmais. Pavyzdžiui, minėtosios dainos “Toli už girių leidos saulė” vienas pokaryje perkurtas variantas baigiamas taip:

*Bet lauk, motule, aš sugrįšiu,
Kada tėvynė bus laisva!
Kada nebus žiaurios vergijos,
Neslėgs jau priešo letena.*

LKD 47

Rezistencijos dainomis virto ne vienas eilėraštis, išspausdintas vokiečių okupacijos metais ėjusioje spaudoje. Bene labiausiai paplito, labai pamėgta tapo daina “Aš verkiau parimus tarpvartėj darželio” — variantuose mažai besikeičiantis 1943 m. spaudoje paskelbtas Vandos Panavaitės-Stankienės eilėraštis “Kai sugrįši”. Išpopuliarėjo ir daina “Alyvų šakos svyra” pagal Apolono Bagdono eilėrašį “Auka”⁹. Dainuota ilgokos J. Krumino (pasirašiusio J. Palonio slapyvardžiu) “Baladės apie savanorį” pradžia “Groja miškas, groja paukščiai, groja oras”, kai kurie humoristiniai K. Kubilinsko eilėraščiai ir kt. Pasitaiko, kad ir dabartiniuose leidiniuose kai kurios tokios dainos (pvz., “Jis gyveno trobelėj prie upės”) laikomos sukurtomis “nežinomo autoriaus”¹⁰, nors jų autorinis tekstas yra spausdintas karo metų periodikoje. Kai kurių dainų autoriai sužinomi tik dabar. Pavyzdžiui, dainą “O mielas drauge, neliūdėki”, politinių kalinių dainuotą pokario metais ir dar vadinamą “Draugystės maršu”, taip pat partizanų dainą “Ei artojai” (21) šių eilučių autoriui yra padainavęs pats jų kūrėjas — poetas, buvęs politinis kalinys V. Mačiūka. Dabartinėje spaudoje taip pat yra nuorodų, kas vieną ar kitą dainą sukūręs, deja, ne visos jos patikimos, faktinė medžiaga verčia kai kuriomis iš jų suabejoti. (Konkretus pavyzdys, kaip neatsakingai remiamasi autorystės paliudijimais, — A. Kaminskaitės straipsnis “Tremtinių dainų ištakos”¹¹. Jame neišvengta klaidų — net elementarių, pavyzdžiui, dainos autoriaus vardas ar pavardė iškreipti, nes nekritiškai žiūrėta į naudotus šaltinius.) Kai kurios dainos pagrindžio leidiniuose yra pasirašytos

slapyvardžiais, ir dabar sunku ar iš viso neįmanoma nustatyti tikrąją jų autoriaus pavardę. O dažniausiai šios dainos yra anoniminės.

Tik nedidelė rezistencijos dainų melodijų dalis yra savitos, originalios. Daugiausia jos perimtos iš kitų dainų: liaudies, prieškarinių romansų ir autorinių dainų, taip pat tuo metu buvusių populiarių ar ir šiaip žinotų rusų dainų (ypač tremtinių dainos). Būdavo, kad ta pačia "skolintine" melodija dainuota keletas dainų. (Gaila, kad ši tradicija nekritiškai, be reikalo pratęsiama ir dabar. Pavyzdžiui, tarp buvusių tremtinių paplitusiai A. Garmutės sukurtai dainai "Ešelonų broliai" pritaikyta, mano nuomone, jos dvasios neatitinkanti prieš karą buvusios populiarios autorinės dainos melodija.)

Dėl savo turinio — tai pati svarbiausioji priežastis — rezistencijos dainos iki šiol oficialiai nebuvo laikomos liaudies kūryba, jų iš baimės ir iš reikalo kratytasi. Tos, kurios patekdavo į tautosakos saugyklas, būdavo išimamos iš rankraštinų rinkinių ir laikomos atskirai, spec. fonduose (nors viena kita, kurių ne toks ryškus "antitarybiškumas", liko nepastebėtos). Spec. fonde išliko ir keletas stambesnių Lietuvių tautosakos rankraštynei atsiųstų rezistencijos dainų rinkinių, rašytų 1947 m. (deja, be melodijų) ir vėliau. Dabar, kai visuomenė jomis susidomėjo, pasirodė, kad dar daug liaudies dainininkų jas prisimena. Tautosakos rinkėjai jau spėjo nemažai jų užrašyti. Šalia aptrupėjusių, per ilgą laiką primirštų, iškreiptų variantų pavyksta užfiksuoti ir visai baigtų tekstų.

Konferencijoje skaitytas pranešimas rengiant spaudai papildytas.

¹ Skliaustuose nurodomas šio tomo publikacijoje "Iš rezistencijos dainų rinkinių" pateikiamos dainos numeris.

² *Siašaitis J.* Kelionėje // *Poezijos pavasaris '89*. V., 1989. P. 63. Čia pateikiamos ir tos kelionės metu sukurtos dainos.

³ *Aistis J.* Lietuvių partizanų dainos // *Laisvės kovų dainos*. New Yorkas, 1962. P. 324-325.

⁴ *Laisvės kovų dainos*. New Yorkas, 1962; *Sušaudytos dainos: Dzūkijos partizanų dainos / Sudarė ir parengė V. Ledas, H. Rimkus*. V., 1990.

⁵ *Aistis J.* Lietuvių partizanų dainos. P. 325.

⁶ Ten pat. P. 324.

⁷ *Padlešaitytė-Tomkevičienė-Grinauskienė A.* Kančia už meilę Tėvynei // *Tremtinys*. 1989. Nr. 5.

⁸ *Žr. Daumantas J.* Partizanai. V., 1990. P. 132.

⁹ Ta proga — ačiū Viktorijai Petrulytei nuo Anykščių ir kauniečiui Stanislovui Kazakevičiui už laiškus, kuriuose nuoširdžiai dalijamasi mintimis, kas žinoma apie šių dainų atsiradimą ir jų autorius.

¹⁰ Zr. *Paulavičius A. Kraujo upeliai tekėjo. K., 1990. P. 87.*

¹¹ *Kaminskaitė A. Tremtinių dainų ištakos / / Liaudies kultūra. 1991. Nr. 3. P.*

2—4.

RESISTANCE SONGS

KOSTAS ALEKSYNAS

Summary

The article attracts attention to those works of the vocal folklore which were caused by the disastrous events of the end of the forties and the beginning of the fifties in Lithuania. They reflect the resistance of the Lithuanian nation to bolshevism and to the compulsory-implemented soviet system.

In 1940—1941 a lot of short satyric and humorous songs scoffing at those who had taken up the idolatry of the leaders or statesmen of the USSR and the new Lithuanian government were created. But only a few songs depicting the events of the time managed to come into existence.

In the post-war period many exile songs appeared. The article deals with the main themes of them.

Tragic experience is reflected in songs created by partisans in the post-war period and which were sung very intensively then. The article reveals the circumstances of their creation, spreading and singing.